אי דליכא לאישתלומי מיניה. תומר ר"י דשפיר גרס אי דליתנהו להנהו זוזי ומה שהקשה ר"ש מהיא דבבא קמא (דף ע.) לאו פירכא היא דמניינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע דאית להו התם (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא אפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' קוברין ואע"ג דבע"מ אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה בשאר מילי כדאמר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) דאמר האי מאן דאית ליה ארעא וזוזי ויש עליו כתובת אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולאיתתא בארעא כו' וקאמר נמי התם ודאי דאמריתו משמיה דרב נחמן האי מאן דמסיק זוזי בחבריה ואית ליה ארעא ולית ליה זוזי דא"ל זל וטרח וזבין ואייתי זוזי א"ל הוה תולה מעותיו בעכו"ס הוה והוא עשה שלא כהוגן לפיכך עושין לו שלא כהוגן משמע כשיש לו זוזי צריך ליתן לו זוזי ונוכל לאלם בין לוקח להכא לבע"ח דהתם אדעתא דפרע ליה זוזי אחיפה אבל לוקח הכא דהוי טעות לא משלם ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי אפילו אית ליה זוזי אחריני דכהוגין אותן מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כמזקיק וה"ר חייס כ"ן ז"ל פירש דאפילו בע"מ אע"ג דאית ליה זוזי לא משלם ליה אלא מה שילקה בכל מילי מיטב הוא דלא עדיף ממזקין דהא מזקין מדאורייתא מעידית מה שאין כן בבע"מ והוא דהכותב ה"פ הוה תולה מעותיו בעכו"ס הוה פירוש מעיקרא כששאלו ממנו אמר שכל נכסיו של עכו"ס הן הקרקע הן דברים אחרים ועכשיו אומר שקרקע זו שלו והלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה שמא אינה שלו אלא של אחר ודוקא לפטור עצמו בממון אחרים לכך אומרים לו כיון שאתה אומר שהיא שלך מכור אותה והכא מעות והא דאמר התם לבע"ח משלם בזוזי התם ודאי מאחר שיש לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"ח מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצה לישא כו' והכא אי איתנהו להנהו זוזי צריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי להלוואה דהלוואה ניתנה ומרגלא בפומיה דר"ת דג' דינים יש בבע"ח אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה אלא בזוזי ואי לית ליה לא אמרינן ליה טרח ואייתי זוזי אבל במקום אפילו אית ליה מצי לסלוקי במאי דבעי דכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע ובפועל אפילו לית ליה זוזי א"ל זל טרח ואייתי זוזי דתנן בהבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש וא"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו לית ליה זוזי דהא אמר בגמרא דאיצטריך לאשמועינן דלא נימא ממרי רשותך פארי אפרע והיינו היכא דלית ליה זוזי דבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדאיתא בהכותב. רבינו תם:

ואמאי לימא הלך אחר רוב נשים כו'. וא"ת נימא דנאמן במיגו דאי בעי אמר פרעתי ועל כרחך בדליכא כתובה אייר דאי איכא כתובה ניחזי מאי דכתב בה וי"ל דאליבא דרב קיימי דאמר בשילהי הכותב (כתובות דף פט. ושם) דגט גובה עיקר כתובה גובה תוספת: **וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא.** ואם תאמר דתנן בפרק ב' דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן זכורני בפלונית שילדה בהיומה ולאשה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נשאת גלוי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב היכי דמי אי לית לה קול למה לי עדים כדפריך הכא ואי לית לה קול אמאי הוי גלוי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא כדאמר הכא והיכי מפקי ממונא בקטן וגדול שעמו וליכא למימר דבהך עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול דהא פריך הכא מדליכא קלא הני סהדי שקרי נינהו ולא אמר דהכך סהדי היינו הקול ולשמואל דלא אזיל בתר רובא אמי שפיר דאע"ג דליכא רוב גמור אכתי צריך לגלויי מילתא ויש לומר דאע"ג דאיתרע לה רובא מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאת עדיף מרוב הנישאת בתולה יש לה קול וסגי בגלויי מילתא בעלמא:

קוביוסטום. פרש"י בכל מקום גונב נפשות והכא לא משמע הכי דמסיק דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות נינהו ומיהו בפ"ק דנכסות (דף ה. ושם) אין להקשות לפירושו דאמרינן גבי שקלים שאל קוטרקוס את רבן יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה דכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותו כאילו גונב נפשות וגרסה בפר"ח דמפרש קוביוסטוס משחק בקוביא והא דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף נא:) דאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתירא מן השחר יש לישב נמי לפירוש רבינו חננאל דלפי שחייב לכמה בני אדם ואין לו מה לשלם מתירא פן יתבעוהו: **לסטים** מזויין **או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך.** מכאן קשה לפ"ה שפירש בפרק אע"פ (כתובות דף נח. ושם) גבי הא דפריך אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא יאכל בתרומה משום סימפון ומשני סימפון בעבדים ליכא דאי מאבראי הא קא חזי ליה ואי מגוואי מאי איכפת ליה בעי ליה כו' מאי אמרת ליסטים מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו פי' וסבר וקיבל ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא אית

אי דליכא לאישתלומי מיניה דמאי מרי רשותיך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות בתר רובא אזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא [א]באיסורא [ב]בממונא לא: (סימן אשה ועבד שור שורין ופירות): מיתיבי [ג]האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך [ד]אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות [ד]אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישאות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא [ה]המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטום הגיעו [ו]לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא מאי

מאי דליכא. מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר השור ליעבד תורא עצמו בזוזיה: **דאמרי אינשי כו'.** מקרא נפקא לן בפ"ק דבבא קמא (דף ט.) דאמר רב הונא אם כסף אי אפשר לו מיטב שדהו ואיתיביה רב נחמן לרב הונא ישיב[ו] לרבות שור כסף ומשני הב"ע בדלית ליה מעות מצויות דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבין ואייתי ליה קמ"ל: **רשותך.** האיש אשר אתה עושה בו: **פארי.** סובין בשוויין: **לא צריכא דאיכא.** מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה. פירש ר"ח דשמעינן מינה דהיכא דאית ליה מעות אלוה לא יכול לדחויי למלוה לאפרועי משאר נכסים דבעו שומא אלא זוזי הוא דפרע ליה ולא דמי למאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה בי דינא מנכסיה ויש מי שאומר היכא דאיתנהו לזוזי דמי זה השור בעייייבו ולריכא עיון כן פר"ח ולא נהירא לי אחי ליעבד בתרא בכל דמה לי הני מה לי אחריני כדפרישית מילתיה דרב הונא דלא אמרינן יעיב לרבות שור כסף אלא היכא דלית ליה זוזי: **ורוכב.** דשוורים לרדיא זבני: **באיסורא.** כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה ואסור לבע"ח אבל אם יש עדים. על נבילה שיצאת מביה לבית בעלה בהיומא (שם). **וראשה** פרוע. אלעזר בר"ש, שערה על כתפה, כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה (שם). **וכל הנישאת בתולה יש לה קול.** והרבה יודעים שיצאה בהיומא (שם פז:). **וזו הואיל ואין לה קול.** שאין מעיד עליה שיצאה בהיומא (שם פז:). **כי איכא עדים** מאי הוי. כיון דחזקה דיש לה קול הרבה היו יודעין (שם). הגיעו. הרי הוא שלו, דשמים עבד גנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח).

בעלה כשנכנסה לחופה: **בהינומא.** קלתא דמנמנמא ביה כלתא לו לאשה פרוע בשוק בשעת כניסה לחופה שכן דרך הנשואות בתולות: **כתובתה מאתים.** ואע"פ שאין לה עדים מעידים על בתוליה ואין יודעין אם נישאת בתולה או בעולה: (ו) **כתובתה מנה.** דהמוציא מחבירו עליו הראיה: **ורוב נשים.** שבעולם שנישאות לבעל בתולות הן. אלא דאי בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא אחר המוחזק כשמואל וקשיא לרב: **ומיעוט אלמנות.** וזו איכא למימר דמן המיעוט היא הואיל ואין לה קול כדמפרש ואזיל: **כי איכא עדים.** שילקה בהיומא מאי הוי מאחר שהן עצמן אין יודעין אם ניסת בתולה או אלמנה נמצא דאין כאן קול כלל: **סהדי שקרי.** ואע"ג דאמר בהיומא: **יש לה קול.** מתוך שיש שמחה בנישואי בתולה מזכירים בה בני אדם: **איתרע לה רובא.** דבתולות נישאות דרובן יש להן קול מבחוץ כמו של אותו רוב וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי המוציא מחבירו עליו הראיה: **נמצא שהיה גנב. קוביוסטום.** גונב נפשות: **הגיעו.** לוקח ואין כאן מקח טעות: **לסטים מזויין.** הורג נפשות וסופו ליהרג: **או מוכתב למלכות.** ליהרג: **הרי שלך לפניך.** דגברא קטילא זבין ליה: רישא

מלכות אפוריות הב' יא וס"ם מהל' סנהדרין הב' ה סמג עשין נח ולאוין קמא טוש"ע מ"מ סי' יח סעיף ה בהג"ה ושוש"ע י"ד סי' קי ס"ג:

ה ב מיי' פט"ז מהל' מכירה הב' ה סמג לאוין קסח טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כג:

ו ג מיי' פט"ז מהל' מכירה הב' כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף עו:

ז ד ה מיי' פט"ו מהל' מכירה הב' יג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאוין קסח טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף י:

רבינו גרשום

אי דליכא לאשתלומי מיניה. שאין למוכר שור אחר שראוי לרדיא והדמים כבר הוציאם. מאי טעמא דרב דאמר מקח טעות וחזרו מוטב ליה למשקליה לתורא מדידיה דמרא בזחיה דאמרי אינשי ממרי רשותך וכו'. לא צריכ' דאיכא לאשתלומי מיניה. ובהא פליגי. רב דאמר הרי זה מקח טעות משום דבתר רוב אזלינן דרובא דעלמא לרדיא זבני וצריך למטרח מוכר שימכור שור זה וליקח שור לרדיא ויתן ללוקח. ושמואל אמר הואיל דהאי בבורא זכן להכי ולהכי ואייקר בשורא וקם ברדיא מצי למימר ליה מוכר לשתיטה מכרתיו לך דכי אזלינן בתר רובא לענין איסורא. כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כלומר כיון דאותה חנות נבילה קבוע ביני הני אידך חנויות המוכרות בשר שחוטה חשבינן שכל חצי החנויות מוכרות בשר נבילה ואסור. ובנמצא הלך אחר הרו' דכל דפריש מרובא פריש אבל גבי ממונא לא אזלינן בתר רובא ואמטול הכי אם רוצה לוקח להוציא מן המוכר יביא ראיה דלדרייא זבין: היא אומרת. אם נתגרשה: בתולה נישאתי. ויש לי כתובה מאתים: והוא. הבעל: אומ' אלמנה נשאתיך. ואין לך כתובה אלא מנה. ואם נתארמלה טעני לה הכי יורשי הבעל כדמפרש במס' כתובות ז) קרתא דמנמנמא ביה כלתא. שהיו עושין לכלה בעין ירועה סביב לה ותתן מנמנמא: וראשה פרוע. שהיו שערותיה נראין מתחת הצעיף שלה הפרוש על ראשה שכן נוהגין לבתולה. טעמא דאיכא עדים דבתולה נשאת משום הכי כתובתה מאתים הא ליכא עדים לא אם איתא דאזלינן בתר רובא דממונא אמאי אזלינן הכא בתר עדים. ליימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים בתולות נישאות. אלא ש"מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: אמר רבינא. לעולם אזלי' בתר רובא דממונא והכא מאי טעמא לא משום דאיכא למימר כו' וזו הואיל ואין לה קול. איכא למימר מן המיעוט היא ואתרע לה רובא ומשום הכי אזלינן בתר עדים אבל בעלמא אזלינן בתר רובא: ומקשינן אי כל הנישאות יש להן קול. כי איכא עדים שיצאת בהינומא מאי הוי והאיכא למימר מדלית לה קול דאי דאשתכח סהדי שקרי נינהו וסהדותא דשיקרא הוא דמסהדי על הא דיצאה בהינומא. דהואיל דאין לה קול מעולם לא ז) היה ואמאי אזלינן בתר עדים. וכתובתה מאתים. אלא תריץ הכי רוב הנישאות בתולות יש להן קול ומיעוט אין לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא משום הכי אזלינן בתר עדים דאיכא למימר הא דאי מן המיעוט היא ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא דאיכא למימר כדמפרש אבל בעלמא ודאי אזלינן בתר רובא:

מוסף רש"י

מן מרי רשותיך. מבעל חוזק. פארי אפרע. אפילו נותן לך סוסין לכלים (ב"מ קיח.). בממונא לא. לא אמרינן בתר רובא זל ולחרישה קנלו והוי טעות, אלא אמר המוליא מחבירו עליו הראיה ויכול לומר לשתיטה מכרתיו לך (ב"ק כז:). **האשה שנתארמלה או נתגרשה.** ותובעת כתובתה (כתובות סו:). **והוא אומר לא כי.** אלמגרשה קלא, ולאלמנה היו כאן אומרים לה אלמנה נשאתך אביה, ואין לך אלא מנה, ונשאר כתובה אצל (שם). **אם יש עדים.** על נבולה שיצאת מביה לבית בעלה בהיומא (שם). **וראשה פרוע.** אלעזר בר"ש, שערה על כתפה, כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה (שם). **וכל הנישאת בתולה יש לה קול.** והרבה יודעים שיצאה בהיומא (שם פז:). **וזו הואיל ואין לה קול.** שאין מעיד עליה שיצאה בהיומא (שם פז:). **כי איכא עדים** מאי הוי. כיון דחזקה דיש לה קול הרבה היו יודעין (שם). הגיעו. הרי הוא שלו, דשמים עבד גנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח).

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה כתובתה מאתים וכו' בעולה הם"ל ותמ"ל מ"ה הא ליכא עדים כתובתה מנה:

מסורת הש"ס

ו) כ"ק דף מו: ב"מ דף קיח. ב) [ב"ק כז: ועי' תוס' שם ד"ה קמ"ל], ג) כתובות עו:, ד) [שם עח.], ה) [קדושין יא. כתובות נו: [תוספ' פ"ד]], ו) [שמות כא], ז) [גדה יח.], ח) [דף עז:].

ז) ב"ק דף מו: ב"מ דף קיח., ב) [ב"ק כז: ועי' תוס' שם ד"ה קמ"ל], ג) כתובות עו:, ד) [שם עח.], ה) [קדושין יא. כתובות נו: [תוספ' פ"ד]], ו) [שמות כא], ז) [גדה יח.], ח) [דף עז:].

ט) תסר כאן וכ"ל אם יש עדים שילקה בהיומא. מפורש בכתובות קרתא וכו'. ז) כ"ל מעולם לא יצאת בהיומא בעת נישואין.

ריש״ן מאי טעמא. הגיעו והלא אין לך מוס גדול מגנב או קוביוסטוס ואפ״ה קנה לוקח ואע״ג דלא קבל עליו מומין בפירוס: **לאו משום דרובא.** עבדי הכי איתנהו גנבים או קוביוסטוסין ולדעת כן קנאו הלוקח וכמי שקבל עליו דמי אלמא בממונא אזלינן בתר רובא וקשיא לשמואל דכיון דלא אזיל בתר רובא כפלגא ופלגא דמי וא״כ אמאי הגיעו הרי לא היה יודע הלוקח שהיה בו מוס זה ומתם לוקח לעבד שפירא יהב זוזי כדאמר נמי לקמן [נד.] אפירי שפירי יהב זוזי ומוס מבטל כל מקח וממכר היכא דלא נודע לנלוקח: **ומשני לא כולהו הכי איתנהו.** גנבים וכמאן דאמר ליה מוכר בהדיא דמי שהרי יודע לוקח שהוא גנב: **ונמצא עוברה בלדה.** ואין ידוע לצ״ל ולא עדיס יודעין אבל הס יודעין דלא קמני ואינו יודע והכי אמרינן בשנים אוחזין (צ״מ דף ב:) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי כו׳: **אם עד שלא נגחה.** השור ילדה ופטור בעל השור: **משלם.** בעל השור: **חצי נזק לפרה.** דשור תם משלם חצי נזק: **ורביע נזק לולד.** משום דחצי נזק דולד הוי ממון המוטל בספק וחולקין ואליבא דסומכוס מוקמינן לה התם. ולרב קפריך ואמאי תשיב ליה ממון המוטל בספק אליבא דרב דאזיל בממונא בתר רובא ליתא הכי דרוב פרות שיולדות בן קיימת ואין מפילות ופרה זו מן הרובא היתה והיה לה לילד בן קיימת כרוב פרות דעלמא והלכך ודאי השור נגחה בעודה מעוברת ומתוך כך הפילה וליחייב בעל השור חצי נזק לולד אלא ודאי רובא בממונא לאו אלא כי פלגא ופלגא דמי והלכך קאמר סומכוס חולקין דהוי ממון המוטל בספק. ומיהו בדשמואל מודי סומכוס דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה שהרי לא נולד ספק בדבר שאין ידוע היאך היה המעשה: ומשני **תתם משום דמספקא לן כו׳.** כלומר לעולם בממון הכא אחר הרוב והתם היינו טעמא דחייב ליה ממון המוטל בספק משום דכי נמי אזלינן בתר רובא אכתי איכא ספיקא בהך נגיחה שור למפטריה דאיכא למימר מקמה כנגד פיה אתא השור ונגחה ומחמת ביעתותא קודם נגיחה הפילה שכן דרך להפיל מחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש וקי״ל (ב״ק דף ט.) המבעית חבירו פטור מדיני אדם וכ״ש בהמתו המבעתת לבהמת חבירו דגרמא בניזקין פטור: **מאחורה.** ליכא ביעתותא דהא לא חזיא ועד דנגח לה איכא מפלת. והלכך איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין: **שור שהיה רועה ונמצא שור כו׳.** ולא גרס׳ על גב הנהר ובמוספפתא [ב״ק פ״ג ה״ו] לא גרס׳ ליה ופירוש תינוקות היה. והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שוורים לרעות לשם ואיכא לספוקי בשוורים עוברה: **שזה.** המת מעוגה: **אין אומרים כו׳.** דרבנן לא אזלי בתר אומדנא ואפי׳ ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי ואיכא שוורים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בלדה ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפ״ה מחייבינן ליה פלגא דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חזקתה והשתא הוא דילדה בשעה שאנו מוצאין עוברה בלדה: **ורבי אחא אומר כו׳.** בתר אומדנא אזיל בדיני ממונות והכי אמרינן בסנהדרין בפרק אחד דיני ממונות [מו:]: **גמל האוחר.** עסוק בתשמיש רגיעה דאמרינן בנכורות (דף ח.) לגבי תשמיש גמל אחור כנגד אחור ותתם בהמות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה (כך שמעתיה מרבינו זקני מ״כ). ואיכא דאמרי אוחר כמו נוחר ולא נהירא: **בידוע שזה הרגו.** דמוחזק הוא בשעת רגיעה להכות וכ״ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אוחר אע״פ שמעולם לא נגח ונסך: **וחזקה.** דהאי שור המוחזק ליגח: **כי הדדי נינהו.** דמאן דאזיל בממונא בתר חזקה אזיל נמי בתר רובא: **בתר רובא אזלינן.** דרובא עדיף מחזקה[ד] ואיכא למימר דרוב שוורים שבעולם נגחוהו ולכך פטור: **דהוא גופיה מוחזק.** וכיון דהוא עומד בלדו אזלינן בתר אומדנא [ה]אבל בתר רובא דליתיה קמן לא אזלינן: **ת״ש.** ממתני׳ המוכר פירות לחבירו כו׳. ומשום דאיכעיר לשנויי תנאי היא אקדמיה להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי האי ת״ש: **מאי לאו האי.** דקתני אפילו היינו רבותיה דאע״ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קונין אותו ואפ״ה לא אזלינן בתר רובא וקשיא לרב. ואיכא לתרוצי דהאי תנא בתר רובא דאינשי אזיל כדלקמן [ע״ב] ולא בתר רוב זריעה שרוב בני אדם לוקחין פשתן לדברים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריותן דאזלינן בתר רוב לוקחין והכי קתני אפילו זרע פשתן דסד״א ניזיל בתר רובא דזריעה וליחייב באחריותן אפ״ה אינו חייב דאזלינן בתר רובא דאינשי ולא תקשי לרב ליכא למימר הכי דאם איתא דרובא דאינשי אשוב רוב ורובא דזריעה כמאן דליתיה לא הוי ליה למיתני אפי׳ דממתאי מיסק אדעתין למיזל בתר רובא דזריעה דאינשי אפילו אלא ודאי הכי קתני אפילו זרע פשתן שהיה לנו לחיינו מן הדין משום דרובא דזריעה שהוא רוב גמור אפ״ה אינו חייב דבממונא לא אזלינן בתר רובא. ומיהו אם לא מפני שמועא תנאים דפליגי בדרב ושמואל גמרא הוה ליה לשנויי ע״י הלחם תנא דמתניתין אזיל בתר רובא דאינשי אבל כיון דאשכח תנאי ניחא ליה טפי לאוקומה כתנאי: **המוכר פירות לחבירו ולא לממו.** כגון זרעוני גינה כו׳. ולי נראה דלא גרסינן כלל בהך ברייתא המוכר פירות לחבירו ולא לממו ושם ברייתא דוגמתה בתוספתא (רפ״ו) דקתני המוכר לחבירו זרעוני גינה שאין נאכלין כו׳ זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן אבל זרע פשתן דנאכל קצת לעולם אינו חייב כשמואל: נותן

מאי טעמא לאו משום דרובא הכי איתנהו לא אכולהו הכי איתנהו ת״ש [ו]שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעתותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע״פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך [2]אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו [3]רבי אחא אומר [1]גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כר׳ אחא ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בתר רובא אזלינן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר׳ אחא עד כאן לא קאמר ר׳ אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל [6] בתר רובא לא אזלינן ת״ש *המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפי׳ זרע פשתן אינו חייב באחריותן מאי אפי׳ לאו אפילו זרע פשתן דרובא לזריעה זבני ואפ״ה לא אזלינן בתר רובא תנאי היא דתניא המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר נותן

מאי טעמא. הגיעו לאו משום. דאיכא למימר דרובייהו דעבדים הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשהלוקח לקחו ודאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו וגמר וקנהו. אלמא דאזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לשמואל: ומשני לעולם לא אזלינן בתר רובא בממונא. והכא משום הכי הגיעו דכולהו עבדים הכי איתנהו ולעולם לא אזלינן בתר רובא: ונמצא עוברה בצדה. מת: משלם חצי נזק לפרה. דשור תם הוא: ורביע נזק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאחר נגיחה ילדה. ואם איתא דאזלינן בתר רובא בממונא אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות שאין מפילות. והא ודאי מחמת נגיחה ילדה וחצי נזק מבעי ליה לשלומי לולד אלא ש״מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: ומשני לעולם בעלמא אזלינן בתר רוב בממונא. והתם מאי טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה של פרה אתא האי שור ומביעתותי׳ דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מידי לשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואיכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. ובדין הוא דחצי נזק לישלם אלא משום דמספקא לן והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוחר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לנשוך ולחרחר ולבעט בין הגמלים: סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו. דר׳ אחא דאית ליה חזקה מאותו גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה דרובא [6] דכולי עלמא בתר רובא אזלינן. ות״ק דלית ליה חזקה אלא בתר רובא אזלינן דרובא עדיף מחזקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויא חזקה דדרכו לישוך בין הגמלים אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחריני הוויין רובא לדיליה כגון המוכר שור לחברו דלאו בדידיה הוא רובא כי באחריני דרובא לדדיא זבני ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא: דרובא לזריעה זבני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפי׳ הכי לא אזלינן בתר רובא כי אם בתר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרב (דבעי) [דאזיל בתר] רובא: זרעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן דהאי דאיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אע״ג דרובן קונין אותו לזריעה אינו חייב באחריותן

משום דמיעוט לאכילה קא בעי ליה ואזלינן בתר מיעוט: ר׳ יוסי אומר

ו) ג״ל אבל בתר רובא אזלינן. דת״ק דלית ליה חזקה מ״מ ס״ל דבתר רובא וכו׳.

מסורת הש״ס

א) ב״ק מו., ב) סנהדרין לז: שבועות לד. (תוספ׳ ב״ק פ״ג), ג) כס״מ נוסף: וכ״ס גמל, ד) [קידושין פ.], ה) [וע״ע תוס׳ כתובות נח. ותוס׳ קדושין יא. ד״ה הגהו].

גליון הש״ס

גמרא ת״ש המוכר. קשה לי למה דכתבו תוס׳ תולין דף יא ע״ב בחד תירוצא דמוכח בנכורות דרבב״ג מיים למיעוטא. אם כן מאי פריכין הכא הא מסקינן דכולה מתני׳ רבב״ג ולדידיה דבאיסור מיים למיעוטא ה״ל בממון. אבל לדידן דקי״ל דאזלי׳ בתר רובא ר״ל דגם בממון אזלינן בתר רובא: רשב״ם ד״ה דהוא גופיה כו׳ אבל בתר רבא דליתא קמן לא אזלינן: משמע דכרובא דליתא קמן הולכין בממון אחר הרוב וכן לאחיי בתר״ל סימן ש״ל דהוליא כן מלשון הרשב״ם הנ״ל. ואולם מלשון הרמב״ם לעיל דף נ״ב: ד״ה בתוספות כגון ט׳ מגריות. משמע דבממון גם בס״ג דהוי לאיתיה קמן לא אזלינן בתרה וע״ש:

הגהות הב״ח

(א) גמרא בתר רובא לא אזלינן. נ״ב עיין בקדושין דף פ:

מוסף רש״י

ונמצא עוברה בצדה. ומת, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הנגיחה, או אם משנגחה. ומחמת הנגיחה הפילתו (ב״ק מו.). ורביע לולד. דתם מייב חצי נזק ולולד ולד מוטל בספק הוא וחולקין (שם). האוחר. עוקר, שמעמי (סנהדרין לז:) מו: כופש ברגליו, ולי נראה כשבא לחקק לנקיבה הוא נלחם ומכה ברגליו נתלים שפכיומיו, ולשון אחר נופל בתשמיש גמלים דתניא בנכורות (ח.) גמל אחור כנגד אחור (שבועות כד. ובערי״ן סנהדרין שם). בידוע זה הרגו. שדרך שוריס מזויינים להכות שוריס שבלידו (סנהדרין שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פט״ו מהל׳ מכירה הל׳ יג סמג לאוין קמח טוש״ע ח״מ סי׳ רלב סעיף י:

ט ב מיי׳ פ״ח מהל׳ נזקי ממון הל׳ יד סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סי׳ תח סעיף ב:

י ג מיי׳ שם [שו״ע שם] וכתבתא קמא שלין לומרים כיצוש וכו׳ [רב אלפס ב״ק פרק ה דף כח.]:

רבינו גרשום

מאי טעמא. הגיעו לאו משום. דאיכא למימר דרובייהו דעבדים הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשהלוקח לקחו ודאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו וגמר וקנהו. אלמא דאזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לשמואל: ומשני לעולם לא אזלינן בתר רובא בממונא. והכא משום הכי הגיעו דכולהו עבדים הכי איתנהו ולעולם לא אזלינן בתר רובא: ונמצא עוברה בצדה. מת: משלם חצי נזק לפרה. דשור תם הוא: ורביע נזק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאחר נגיחה ילדה. ואם איתא דאזלינן בתר רובא בממונא אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות שאין מפילות. והא ודאי מחמת נגיחה ילדה וחצי נזק מבעי ליה לשלומי לולד אלא ש״מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: ומשני לעולם בעלמא אזלינן בתר רוב בממונא. והתם מאי טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה של פרה אתא האי שור ומביעתותי׳ דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מידי לשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואיכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. ובדין הוא דחצי נזק לישלם אלא משום דמספקא לן והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוחר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לנשוך ולחרחר ולבעט בין הגמלים: סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו. דר׳ אחא דאית ליה חזקה מאותו גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה דרובא [6] דכולי עלמא בתר רובא אזלינן. ות״ק דלית ליה חזקה אלא בתר רובא אזלינן דרובא עדיף מחזקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויא חזקה דדרכו לישוך בין הגמלים אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחריני הוויין רובא לדיליה כגון המוכר שור לחברו דלאו בדידיה הוא רובא כי באחריני דרובא לדדיא זבני ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא: דרובא לזריעה זבני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפי׳ הכי לא אזלינן בתר רובא כי אם בתר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרב (דבעי) [דאזיל בתר] רובא: זרעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן דהאי דאיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אע״ג דרובן קונין אותו לזריעה אינו חייב באחריותן

מאן יש אומרים רשב"ג. אע"ג דקיימא לן דיש אומרים היינו ר' נתן כדאמר בסוף הוריות (דף יג:) דאסיקנא ליה לר' נתן יש אומרים הכא קבלה היתה בידן דהאי יש אומרים רשב"ג וכן בפרק מזקת הבתים (לעיל דף לו:) גבי ניר דקאמר מאן יש אומרים רבי אחא ובפרק קמא (שם דף טו: ושם) פליגי יש אומרים ור' נתן גבי חיוב:

חייב מפני שהוא כנושא שכר. בהגוזל קמא (ב"ק דף לט: ושם) מגיה וקאמר אימא מפני שהוא נושא שכר דפריך מינה לר' יוחנן דאמר התם טבח אומן שקלקל פטור כיון דעביד בחנם ואם תאמר ומעיקרא דס"ד דמיירי הך ברייתא בחנם למה היה לו להיות כנושא שכר ויש לומר משום דמרבינן (ג) מפלא תחת פלא לחייב אדם המזיק על אונס כרגון אע"ג דלאו בכל אונס חייב כדאמר בהמניח (שם דף כז: ושם) בגאפלה ובקרן זוית פטור משום לאונס הוא ואמר נמי (ד) ה)טבחה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול וגבי בעל חבית דאשון ובעל קורה אמרון תנן בהמניח (שם דף לב. ושם) דאם עמד פטור ובירושלמי נמי מוקי הא ו)דאדם מועד לעולם בין ער בין ישן כשקדמו כלים אבל קדם הוא וישן ואח"כ העמידו כלים אצלו ושברן פטור וטבח אומן נמי שקלקל קאמר ר' יוחנן שפטור מ"מ אונס שקרוב לפשיעה כעין אבידה חייב בהשואל (ב"מ דף לד:) קרוב לפשיעה ואדם המזיק חייב והוה ס"ד טבח אומן שקלקל הוי כעין אבידה וחייב כמו נושא שכר ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור והוי כעין גזיבה שקרובה לאונס ופטור כה אדם המזיק דאע"ג דשומר שכר חייב והכי נמי אמר בפרק השוכר את האומנין (שם דף פב: ושם) דתנן המעביר חבית ממקום למקום ונתקל ושברה שומר חנם ישבע ונושא שכר ישלם אלמא אע"ג דבשכר חייב בחנם פטור אע"ג דהוי אדם המזיק והייט משום דבאונס שהוא כעין גזיבה פטור:

נותן

נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים מאן תנאי אילימא רבי יוסי ואמרו לו תרוייהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו ז"דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ח)(הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא בינייהו מר סבר דמי זרע ומ"ם אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ט)(הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר י)(זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן י"אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא י"ב המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאן פת ניפולין בחמה לטבח ונובלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן י"היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ב]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין: **מתני'** י"המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה י"מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה י"קנקנים בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה: **גמ'** תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא י"והאמר רבה בר חייא קטוספאה משמיה דרבה יבורר צרור מגרנו של חברו

נותן

נותן לו דמי זרע. פרוש פשתן שבעולם נזרע: **אמרו לו.** אינו חייב באחריותו שהרבה בני אדם לוקחין לדברים אחרים לאכול ולרפואה וכנגד אדם אחד שקנה י' סאין לזריעה יש מאה בני אדם שקונין מיהם סאה אחת למאכל ולרפואה ובתר רוב לוקחין אזלינן. ◦ורבי יוסי בתר רובא דזריעה אזיל שהיחיד הקונה לזריעה קונה יותר ממאה הקונין למאכל ולרפואה. ומיהו ת"ק דר' יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא דזריעה הוה לן למיזל כר' יוסי ולחייבו אלא שאין הולכין בממון אחר הרוב דאי לא תימא הכי אלא אזיל נמי בתר רובא דאינשי אם כן מאי איכא בין תנא קמא לאמרו לו: **אילימא ר' יוסי ואמרו לו.** דר' יוסי מחייב כרב דאזיל בתר רובא ואמרו לו פטורי כשמואל דלא חייש לרובא: **הא תרוייהו בתר רובא אזלי.** דאפילו תנא דאמרו לו סבירא ליה כרב והאי דפטר היינו טעמא דאזיל בתר רובא דאינשי דאינשי כדמפרש טעמא הרבה לוקחין אותו כו': **ה"ג אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו: מהו נותן לו.** המוכר זרעוני גינה שאין נאכלין דאמרינן חייב באחריותן מה ישלם מוכר לנוקח: **דמי זרע.** ולא דמי יציאה דגרמא בעלמא הוא ופטור: **אף סוגאה.** יציאת חריסה ושכר פועלים. ונראה בעיני דקתני הוא: **ומ"ם אף סוגאה.** והכי קתני רשב"ג אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב בכל אחריותן אפילו יציאה: **דלמא איפכא.** דרשב"ג לא מחייב אלא דמי זרע ומנלן דהא רשב"ג היא אימא רבנן היא ותנא קמא דבריתא היינו רשב"ג: **הא לא קשיא.** אם אין קושיא אמרת זו אינה קושיא. וכל היכא דאיכא פירכא אחריתי קאמר גמרא הא לא קשיא: **וחסורי מחסרא כו'.** אין זה תירוץ דוחק (ה) כו' דטוב לנו לחסרה מעט כדרך משנה שמדברת בקוצר ולא יימא יציאה איכא ביניייהו דהא לא משמע ממתניתין מידי אלא על ידי דוחק דמשמע דרשב"ג היינו ת"ק והלכך טוב לפרש דכולה רבן שמעון היא כדמשמע מתני' דרשב"ג היינו ת"ק: ונראה בעיני דה"ג **ודלמא כולה רשב"ג היא והכי קאמר המוכר פירות לחבירו ולא למהו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן שרשב"ג אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן הא נאכלין אין חייב באחריותן אלא הא ר' שמעון בן גמליאל דאניא לו:** לחטן. בחיס. מורסן. היא הקליפה העליונה שמוציאין מחטין הכתושין במכתשת: **סובין.** כשטוחנין גסין ולא הדק נשאר בנפה והוא סובין: **ניפולין.** שנופל פתיתין: **מפני שהוא כנושא שכר.** בהגוזל קמא (ב"ק לט:) מתרלינן אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור אם אומן הוא כדאמרינן התם זיל אייתי רמיה דמומחית לתרנגולי ואיפטרך וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנם פטור כדאמר רבי יוחנן התם: **דמי בשבו.** שזימן אורחים ואין לו מה יאכילם וכל שכן יציאה דחסריה ממונא. ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא הוא. והא ליכא למימר דמדהשתא נוקי מתניתין דביציאה פליגי כי היכי דמיפלגי בהך ברייתא וליהוי הלכה כרשב"ג במשנתנו הא לא אמרינן דרבי שמעון הוא דבעי לאוקומי מתניתין כרשב"ג ביציאה דלא ס"ל כרשב"ג אלא כולה מתניתין רבן שמעון בן גמליאל היא כדאמר לעיל וביציאה לא אייתי מידי (ג) כן נראה בעיני דמהיכא תיתי דביציאה פליגי במתניתין וליהוי הלכה כיש אומרים מאחר דאיכא לאוקומי כולה כרשב"ג ולא אייתי ביציאה כלל: **אורחין נכנסין.** ותקנה טובה היא לקבלת אורחין שידעו כי אם יאכלו ואינו אם לאכול: **מתני' המוכר פירות.** תבואה: **הרי זה.** הלוקח: **מקבל עליו רובע.** הקב של טנופת לכל סאה דסתם תבואה דרכה להיות בה רובע טנופת אבל יותר מרובע לא כדמפרש טעמא בגמרא [לד.] אי משום דינא אי משום קנסא: **מתולעות.** דאורחייהו בהכי והוא הדין אחת לעשר: **מרתף של יין.** ויש בו חביות הרבה: **קוספוס.** יין רע כלומר עשר חביות של יין רע דסתם מאה חביות אורחייהו בעשר קוספוס ומחיל איניש. ובגמרא [לו:] מוקי לה כדאמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך. קוספוס נראה לי כמו פריה יקוסס ויבש דיחזקאל (יז): **קנקנים.** כדיס: **בשרון.** באותו המלכות: **פיטסות.** כדיס רעים. ובגמרא [לז:] מפרש לה: **גמ' תני רב קטינא.** הא רובע טנופת דמתניתין לאו בעפרורית מיירי דעפרורית רובע לא מחיל איניש אלא רובע קטנית לסאה של תבואה: **ועפרורית לא.** בתמיה: **ברור.** היינו עפרורית:

נותן

גמליאל דאניא כו': **לחטן.** בחיס: **מורסן.** היא הקליפה העליונה שמוציאין מחטין הכתושין במכתשת: **סובין.** כשטוחנין גסין ולא הדק נשאר בנפה והוא סובין: **ניפולין.** שנופל פתיתין: **מפני שהוא כנושא שכר.** בהגוזל קמא [ב"ק לט:] מתרלינן אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור אם אומן הוא כדאמרינן התם זיל אייתי רמיה דמומחית לתרנגולי ואיפטרך וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנם פטור כדאמר רבי יוחנן התם: **דמי בשבו.** שזימן אורחים ואין לו מה יאכילם וכל שכן יציאה דחסריה ממונא. ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא הוא. והא ליכא למימר דמדהשתא נוקי מתניתין דביציאה פליגי כי היכי דמיפלגי בהך ברייתא וליהוי הלכה כרשב"ג במשנתנו הא לא אמרינן דרבי שמעון הוא דבעי לאוקומי מתניתין כרשב"ג ביציאה דלא ס"ל כרשב"ג אלא כולה מתניתין רבן שמעון בן גמליאל היא כדאמר לעיל וביציאה לא אייתי מידי (ג) כן נראה בעיני דמהיכא תיתי דביציאה פליגי במתניתין וליהוי הלכה כיש אומרים מאחר דאיכא לאוקומי כולה כרשב"ג ולא אייתי ביציאה כלל: **אורחין נכנסין.** ותקנה טובה היא לקבלת אורחין שידעו כי אם יאכלו ואינו אם לאכול: **מתני' המוכר פירות.** תבואה: **הרי זה.** הלוקח: **מקבל עליו רובע.** הקב של טנופת לכל סאה דסתם תבואה דרכה להיות בה רובע טנופת אבל יותר מרובע לא כדמפרש טעמא בגמרא [לד.] אי משום דינא אי משום קנסא: **מתולעות.** דאורחייהו בהכי והוא הדין אחת לעשר: **מרתף של יין.** ויש בו חביות הרבה: **קוספוס.** יין רע כלומר עשר חביות של יין רע דסתם מאה חביות אורחייהו בעשר קוספוס ומחיל איניש. ובגמרא [לו:] מוקי לה כדאמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך. קוספוס נראה לי כמו פריה יקוסס ויבש דיחזקאל (יז): **קנקנים.** כדיס: **בשרון.** באותו המלכות: **פיטסות.** כדיס רעים. ובגמרא [לז:] מפרש לה: **גמ' תני רב קטינא.** הא רובע טנופת דמתניתין לאו בעפרורית מיירי דעפרורית רובע לא מחיל איניש אלא רובע קטנית לסאה של תבואה: **ועפרורית לא.** בתמיה: **ברור.** היינו עפרורית:

עין משפט נר מצוה

יא א מי' פט"ז מהל' מכירה הל' ח סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כ:
יב ב מי' פ"ו מהל' שכירות הל' ה סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' שו סעיף ד:
(ג) טוש"ח סימן קע:
יג ג מי' פ"ח מהל' מכירה הל' יח סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' רכט סעיף ח:
יד ד מי' שם פי"ז הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רל סעיף ח:
טו ה מי' שם פי"ח הלכה יד:
טז ו מי' שם הל' יג וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' רכט סעיף ג:

רבינו גרשום

נותן לו דמי זרע. משום דרובו לזריעה קא בעי לה ואזלינן בתר רובא: אמרו לו. חכמים אחרינו נינהו ולא ת"ק: הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים. לאכילה ולרפואה ולא לזריעה. ואמאי חייב באחריות: מר אזל כתר רובא דאינשי. אמרו לו חכמים אזלי בתר רובא דאינשי דלאו לזריעה קא בעו להו דלאו כולהו בני שדות נינהו ומשום הכי סברי דאינו חייב באחריותה. ור' יוסי אזל בתר רובא דזריעה ורובא של זרע פשתן לזריעה עומד דבין י' כורים של זריעה ט) ליח בהו חדא דלאכילה משום הכי חייב באחריותו ונותן לו דמים של זרעה. אלא הני תנאי דאמרינן אי תנא קמא ור' יוסי דת"ק סבירא ליה אע"פ שזרע פשתן רובא לזריעה קיימי ומיעוט לאכילה אזלינן בתר מיעוט ור' יוסי ס"ל דבתר הרוב אזלינן ומשום הכי נותן לו דמי זרע: אי תנא קמא ואמרו ליה. דת"ק אזיל בתר מיעוט ואמרו ליה אזלי בתר רובא דאינשי והיינו פלוגתא דתנאי ורב סבירא ליה אי כר' יוסי אי כאמרו לו: ת"ר מכר לו זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו מהו. כלומר כמה נותן לו המוכר ללוקח: ויש אומרים אף היציאה. שאם הוציא לתקן הזרע כולו חייב ליתן לו: מר סבר. ת"ק: דמי זרע קא יהיב ליה לחוד. ורבן שמעון סבר אף היציאה: ממאי. מצית למימר דרבן שמעון דמתני' היא. דלמא איפכא דת"ק סבירא ליה היציאה ורבן שמעון לא ס"ל אלא דמי זרע בלבד ואכתי הא דתני לעיל ויש אומרים אף היציאה לאו רבן שמעון היא: לעולם ר' שמעון היא דמתני'. ודקא קשיא לך ג) הא לא קשיא דכל תנא בתרא לטפויי מלתא קאתי ומטפי אף היציאה: ודלמא לעולם לאו רבן שמעון דמתני' היא משום דכולי מתני' רבן שמעון היא וכו' ג) חייב באחריות הזרעוני גינה נותן לו דמי זרע ולא הוצאה. ואכתי יש אומרים דלעיל הי רשב"ג היא: ולא לתתן. כעין שמלתתין אותן שהקליפה שעל החיטין קולפין ומן הגרעינין גופה בלא הקליפה עושה ממנו סולת: סובין. זהו אותו קליפה שמקלפת מעל החטין: מורסן. זהו מורסן הדק: פת ניפולין. שנופל מאליו ומתמקמק: מפני שהוא כנושא שכר. כדמפרשינן בב"ק (דף צט)

מסורת הש"ס

ב) רש"ל מ"ז, ג) רש"ל מ"ז, ד) הא זרע פשתן אינו חייב באחריותן. רש"ל, ה) כ"ק לט: [תוספ' דב"ק פ"י], ו) תוספתא דבלכות פ"ד], ז) כילה לח: ע"ש, ח) [כתובות לד:], ט) [ב"ק כו.].

גליון הש"ם

רשב"ם ד"ה אמרו לו בו' ורבי יוסי בתר רובא דזריעה. עי' יומא דף סו ע"ב תוס' ד"ה אין:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ומתוכי וכו' דמוק דטוב כל"ל ותיבת כו' נמחק: (ב) ד"ה דמי בשבו וכו' לא אייר מידי דמסיכא מיתי וכו' ביציאה מלל כן נראה בעיני הם"ד: (ג) תוס' ד"ה מייב וכו' משום דמרבינן. נ"ב ס"פ כילה הרגל דף כ"ו: (ד) בא"ד ואמר נמי. נ"ב הגהל בתוס' דף קי"ב:

מוסף רש"י

המוליך חטים לטחון. אדם הממונה על כך ועליו לנותנן בחיס וכותנן במכתשת לספיר הקליפה החיצונה כדי שתהא סולת נקיה (ב"ק צט:). סובין או מורסן. סובין גסין ממורסן (שם). ניפולין. כשבר וטופל כשלוחזין לוחו (שם).

ט) נראה דל"ל דלית כאו אלא מדא דלאכילה וכו'. ב) נ"ל דקא קשיא לך דלמא איפכא הא לא קשיא וכו'. ג) זרעוני גינה שאין נאכלין חייבין באחריותן ונותן לו דמי זרע וכו'.

שהוא נושא שכר עצמו: רשב"ג אומר נותן לו דמי בשתו. שעשה לו בושת שהיה סבור לאכול ועלתה בידו שלא אכל. ודמי בושת אורחיו. שלא היה להן מזומן לאכול. וכי היכי דסבירא ליה הכא דנותן לו דמים ודמי בשתו נמי הכי סבירא ליה להיכא דזבין ליה זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו דיהיב ליה הדמים של זרע ודמי הוצאתו: כל זמן שהמפה פרוסה. על גבי הפתח: אורחין נכנסין. שכך היה סימן זה מסור להן שרצון בעל הבית שיכנסו אורחין. אבל לא היתה מפה פרוסה אין אורחין נכנסין לפי שלא היה רצון בעל הבית שיכנסו יותר: **פיס'** רבי זה מקבל. הלוקח: רובע טנופת לסאה. שבסאה דרכו שיתאסף לשם רובע הקב ולא ערבו המוכר אבל יותר ערבו המוכר ואינו מקבל: עשר מתולעות למאה. כלומר תאנים מתולעות: תני רב קטינא המוכר פירות לחבירו מקבל עליו רובע קטנית שמתאסף בפירות אבל עפרורית לא: ומקשי'

נותן לו דמי חטין. שהרי הפחיתו במדה דאיהו הוה מזכין ליה עם החטין דעפרורית מקבל לוקח אבל לחזור ולערב אינו יכול דהשתא עושה עולה בידים וכתיב (ויקרא יט) לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר וכשבורר הלוור ומשליך חוץ היזק בידים הוא שאותן צרורות היו לו שוין כמו חטין וא"נ לא חשיבי ליה היזק גמור דמ"מ הן גופן אינן שוין כלום ליחייב מיהא משום דינא דגרמי כגון השוקף שערותיו של חבירו והמקדש בכרס והזורע כלאים בשדה חבירו דבההיא שעתא קנזל ליה מיד ממונו אע"פ שאינו ניכר *דהא פסקינן הלכתא בב"ק (דף ק.) [כר"מ דדאין דינא דגרמי ואמרינן נמי התם הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגנייה כי כשורא לצלמי [שם לח:]וגרמא במקום דקי"ל[ב] דפטור הייגו כגון שולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן שהחיק ניכר אבל אינו עושה אותו בידים אלא גורם עכשיו שיצא היזק ממילא לאחר זמן אבל דינא דגרמי בידים הוא מזיק אלא שאין החיזק ניכר]: ומשני **קטנים מקבל עליו רובע.** כדתני רב קטינא אבל עפרורית פחות מרובע משהו הוא דמקבל אבל רובע בעפרורית כיתר מרובע בקטנית לא מקבל: **חטין מקבל עליו כו'.** כלומר אם חטין מוכר לו מקבל עליו לוקח כו'. קטנית אורחיה לגדל בחטין ומשובת בשעורים ועפרורית בעדשים. ומשובת קש שנזרה בנישוב: **מאי לאו הוא הדין לחטין ושעורין.** דמקבל עליו רובע עפרורית והאי דקתני לה גבי עדשים אורחא דמילתא קתני שמיני טופת הללו מצוין זה בכה וזה בכה: **דמיעקר עקרי להו.** ולא קולרין הלכך שכיח בהו עפרורית טפי: **אלא מעמא כו'.** כלומר כיון דאמרת דמיעקר עקרי להו והלכך שכיח בהו עפרורית טובא א"כ דוקא נקט בעדשים רובע עפרורית משום דשכיחי בהו אבל חטי ושערי אין לומר רובע עפרורית דהא לא שכיח כ"כ תפשוט מיהא סיוע לדבריך שהיית מתרץ עפרורית פחות מרובע דאם אתא דה"ה לחטי ושערי ליתני רובע עפרורית בחטין ואגא אמינא כ"ש בעדשים: **לעולם.** אימא לך חטי ושערי מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכ"ש עדשים בעדשים אינטריכא ליה כו': **אמר רב הונא אם כא.** לוקח להקפיד בטופת דגראה בעיניו שיש בו טופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר: **מנפה אם כולן.** ואחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך: **אפירי שפירי יהיב.** ולא מחיל טופת כלל אלא מפני שטורח הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר לוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טופת ואשלם לך ובשביל רובע לא טרח דילא שכרו בהפסד טרחו אבל כי איכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דבר קל הוא לגמור מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי בטלה דעתו ופטור מוכר: **ואמרי לה קנסא.** דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל אינש ואפילו דלאו שפירי מכל וכל יהיב אבל יותר מרובע לא שכיח בתבואה תבואה להיות בה טופת ומחיל הלכך רובע לא קנים דהא שכיח וליכא למימר דערובי ערב בידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה ואיכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה דאיכא למימר כוליה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דאיכא בין דינא לקנסא: **מיהיבי.** אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפדין ולא אקנסא: **כל שאה.** תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהוי רובע ואח"כ יזרענו וכן פי' רבינו חננאל. א"נ יזרענו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דברים כב] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובספרי[ג] נמי תניא לה בהדיא התבואה משתשרש: **שכרוה דרובע דכלאים.** האוסר התבואה משום כלאים חשוב הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים בטל כרובע דטופת: **וקתני ימעט.** ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים חמור הוא שאין ב"ד יכולין להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרינן ביה למימר דכיון דטרח ליטרח בכוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולין להפקיר ממון של זה לחבירו דהוו להו להו למימר ימעיט ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע ואע"ג דאפילו שפירי יהיב אינש זוזי ובטפי מרובע עביד דטרח בכוליה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל אינש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא יגפה את כולו וקשיא לרב הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי לתרוצי דלא דמי לטעם דטופת לטעם דכלאים כל כך דהתם במחילה תליא מילתא דרובע מחיל אינש משום טרחא אבל יותר מרובע לא מחיל אינש אפי' פחות מרובע שבו דנקל לו לטרוח בכולו מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרץ ליה: **כרובע דהכא דמי.** דשניהן בטלין מן הדין והלכך די במיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה לריך דהא בטיל אלא חומרא בעלמא הוא כדמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם בא למעט ממעט את כולו: **אי הכי.** דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין:

אימא

נותן לו דמי חטין קטנית רובע עפרורית פחות מרובע ועפרורית רובע לא והא תניא [א]המוכר פירות לחברו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה מאי לאו הוא הדין לחטים ולשעורין שאני עדשים דמיעקר עקרי להו אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא תפשוט מינה חטי ושערי דעפרורית לא מקבל לעולם חטי ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא כיון דמיעקר עקרי להו יותר מרובע נמי לקבל קא משמע לן אמר רב הונא [ב]אם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא אמרי לה דינא מאן דיהיב זוזי אפירי שפירי יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרובע טרח איניש וכיון דטרח טרח בכוליה ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה (סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא) מיתיבי [ג]כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט סברוה דרובע דכלאים כיותר מרובע דהכא וקא תני ימעט לא רובע דכלאים כי רובע דהכא דמי אי הכי אמאי ימעט משום חומרא דכלאים אי הכי

אימא

הגורס לממון כממון דמי דמחייב בגזל חמץ ועבר עליו הפסח ד)[וכא אחל וסרפו] ולר"י נראה דאתי אפי' כרבנן דהתם ודאי לאו כממון דמי שאינו שוה לשום אדם כלום אלא (ה) [ה]לגזילה ליפטר בו אבל הכא הוי כאילו גזל חטין עצמן שהוא מוכר לרוכות לכל אדם כמו חטין ולא דמי לשורף שערותיו של חבירו (ו) דהתם) ניירא בעלמא הוא דקלא ליה ולא את החוב:

סאה שיש בה רובע ימעט. פי' ר"ש ימעט ואח"כ יזרענו א"נ אם יזרענו ולא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ונאסרו בהשרשה ואין נראה דלשון ימעט משמע שכבר [ג] נשרשו ור' יוסי נמי דקאמר יבור משום דמיחזי כמקיים כלאים וקודם שנזרעו לא מיחזי כמקיים כלאים ועוד דבפרק קמא דמ"ק (דף ו. ושם) מייתי לה בהדיא על זרעים המחוברים אלא דנראה דמיירי הכא במחוברים לקרקע ומה שפירש דאם נשרשו אין להם תקנה אגב חורפיה לא עיין דלא אמר הכי פרק כל שעה (פסחים דף כה.) אלא גבי כלאי הכרם אבל כלאי זרעים מותרין הן באמילה ובהנאה[ד] כדמשמע פרק כל הבשר (חולין דף קטו.) דפריך אלא מעתה כלאי זרעים ליתסרו דהא כל שתיבעתי לך הוא ומשני מה בהמתך היולא ממנה מותר אף שדך כן ואלישנא דקנסא פריך דקתני ימעט ולא קנסינן פחות מרובע אלו רובע אבל אלישנא דדינא לא מצי פריך דלא דמי דהתם משום דטפי מרובע לא מחיל כו' כדפירש ר"ש גופיה דה"מ לשנוי הכי ומיהו יש לישב דפריך נמי אלישנא דדינא שפיר דכל שדרך בני אדם להסיר כלאים הוי אם לא הסירם ולכך הוחיל ודרך בני אדם כשבאין לנפות מנפין הכל בכלאים נמי ליהוי כלאים עד שיסיר הכל מכל מקום לאישנא דקנסא מיושב טפי והוי מצי לשנוי דסבר כר' יוסי דאמר יבור אלא רולה להעמיד כדברי הכל:

אימא

רב הונא אם כא. לוקח להקפיד בטופת דנראה בעיניו שיש בו טופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר: **מנפה אם כולן.** ואחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך: **אפירי שפירי יהיב.** ולא מחיל טופת כלל אלא מפני שטורח הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר לוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טופת ואשלם לך ובשביל רובע לא טרח דילא שכרו בהפסד טרחו אבל כי איכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דבר קל הוא לגמור מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי בטלה דעתו ופטור מוכר: **ואמרי לה קנסא.** דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל אינש ואפילו דלאו שפירי מכל וכל יהיב אבל יותר מרובע לא שכיח בתבואה תבואה להיות בה טופת ומחיל הלכך רובע לא קנים דהא שכיח וליכא למימר דערובי ערב בידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה ואיכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה דאיכא למימר כוליה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דאיכא בין דינא לקנסא: **מיהיבי.** אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפדין ולא אקנסא: **כל שאה.** תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהוי רובע ואח"כ יזרענו וכן פי' רבינו חננאל. א"נ יזרענו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דברים כב] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובספרי[ג] נמי תניא לה בהדיא התבואה משתשרש: **סברוה דרובע דכלאים.** האוסר התבואה משום כלאים חשוב הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים בטל כרובע דטופת: **וקתני ימעט.** ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים חמור הוא שאין ב"ד יכולין להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרינן ביה למימר דכיון דטרח ליטרח בכוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולין להפקיר ממון של זה לחבירו דהוו להו להו למימר ימעיט ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע ואע"ג דאפילו שפירי יהיב אינש זוזי ובטפי מרובע עביד דטרח בכוליה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל אינש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא יגפה את כולו וקשיא לרב הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי לתרוצי דלא דמי לטעם דטופת לטעם דכלאים כל כך דהתם במחילה תליא מילתא דרובע מחיל אינש משום טרחא אבל יותר מרובע לא מחיל אינש אפי' פחות מרובע שבו דנקל לו לטרוח בכולו מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרץ ליה: **כרובע דהכא דמי.** דשניהן בטלין מן הדין והלכך די במיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה לריך דהא בטיל אלא חומרא בעלמא הוא כדמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם בא למעט ממעט את כולו: **אי הכי.** דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין:

אימא

מסורת הש"ס

ה) מ"ק ו. כלאים פ"ב מ"ח, ג) [ב"ק ס.], ג) [כי תצא כב מן], ד) כ"מ, ה) לגזלן ר"מ, ו) [ב"ק לח. וש"ס דרבה גופיה הוא דקאמר השוקף שערו של חבירו פטור דאמר ליה ניירא קלא מינך], ו) [ולפיהא להדיא רפ"ח דכלאים מלאי זרעים וכו' ומותרין בהמלה וכ"ש בהנאה],

גליון הש"ם

רשב"ם ד"ה נותן בו' **והא** אסקינן הלכתא בב"ק. קשה לי הא מרא דשמעתא הוא רבה והוא הוא סוגר בב"ק דהשוקף שערותיו של חבירו פטור. ומה"ש הולכו תוס' בתמת לחלק ולימא לקושית מהרש"א:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה נותן בו' אלא לגזלן ליפטר: (ב) **באר"ד** שערותיו של חבירו דפטור ליה רבה התם דהתם ניירא בעלמא: (ג) ד"ה אלה וכו' משמע שכבר נזרעו ור' יוסי:

מוסף רש"י

נותן לו דמי חטין. שאין דרך לבורכן ואן נמכרין בתוך החטין (ביצה לח:). שיש בה רובע. רובע הקב. אחד מכ"ד מקלה. ימעט. שאם יזרע רובע הקב ימעטנו ויעקרנו (מו"ק ו:).

עין משפט נר מצוה

יז א ב מי' פ"ח מהל' מכירה הל' יא סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סימן רכט סעי' ה:

יח ג מי' פ"ב מהל' כלאים הל' ט סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף ה:

רבינו גרשום

ועפרורית רובע לא מקבל והתניא וכו' רובע נישובת. היינו אבק קש שנישובה: עדשים מקבל עליו רובע עפרורית. אלמא דעפרורית מקבל רובע וקשיא. ומשני לעולם בשאר פירות פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל רובע ואינו מקבל עדשים דקתני דרובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו עם השרשין מן האדמה ומייתי בהו עפרא. אבל חיטי ושעורי ושאר פירי דחצדי להו מיתצד ולא מייתי עפרא בהדיה פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל. השתא דוק מינה טעם דעדשים רובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא מקבלי רובע. השתא לפשוט מינה דעפרורית דחטי ושערי רובע לא מקבל אבל פחות מרובע מקבל. והכי נמי אמר רב קטינא דפחות מרובע מקבל. והאי מילתא בניחות גרסי' לה. ומקשי' לא לעולם מהא לא תפשוט דחטין ושעורין רובע ממש מקבל עפרורית ועדשים אצטריכא ליה למתני דסד"א וכו' קמ"ל דאפי' הכי לא מקבל אלא רובע ותו לא והוא הדין נמי לגבי חטי ושערי. וקשי' לרב קטינא: אמר רב הונא להיכא דאיכא יותר מרובע טינופת ובא לוקח לנפות כלומר לנקות מנפה את כולו. אפי' פחות מרובע: אמרי לה דינא. דמאן דיהיב זוזי אפירי שפירי קא יהיב. ואפילו הכי אי אית בה רובע טנופת לא טרח לנפות אינש ולהיכא דטרח בטלה דעתו אצל כל אדם ולא משגחינן ביה ומקבל בעל כרחו. אבל יותר מרובע טרח לנפות וכיון דטרח טרח בכוליה ומנפה את כולו: ואמרי לה קנסא. דקנסינן ליה משום דרובע שכיח בפירות יותר מרובע לא שכיח והואיל דאיכא יותר מרובע איהו הוא המוכר דעריב בהו בידים ממש משום אונאה וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה ומנפה להו: מיתיבי סאה שיש בה רובע ממין אחר חשיב כלאים רימעט. משום דאפי' חטי ושערי חשיב כלאים מדרבנן: סברוה דרובע דכלאים בדין יותר מרובע דהכא דמי דכי היכי דיותר מרובע גבי מקח וממכר חשיב גבי כלאים נמי. וקתני ימעט עד דליתא רובע. ולא מכל וכל ימעט. הכא נמי להיכא דאיכא יותר מרובע ימעט הטנופת היותר עד רובע. וקשי' לרב הונא דאמר הבא לנפות מנפה את כולו לא רובע דכלאים לא הוי כיותר מרובע אלא כרובע דהכא דמקח וממכר דמי דמקבל עליו: אי הכי אמאי קתני ימעט. ליהוי כפחות מרובע ולא יצטרך למעט: משום דחומר דכלאים שאני דאיסור הנאה: